

YÜKSELEN PİYASA EKONOMİLERİNDE DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARIN YAKINSAMASI

CONVERGENCE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN EMERGING MARKET ECONOMIES

Halil Tunca, Filiz Yeşilyurt, M. Ensar Yeşilyurt

htunca@pau.edu.tr, afilez@pau.edu.tr (Sorumlu Yazar), meyyurt@pau.edu.tr

Özet

Bu çalışmada Yükselen piyasa Ekonomilerinin almış olduğu doğrudan yabancı yatırımlar arasında bir yakınsama olup olmadığı analiz edilmiştir. Geleneksel ve β yakınsaması yerine literatürde daha etkin sonuçlar verdiği vurgulanan ikili yaklaşım kullanılmıştır. Analiz dönemi 1990-2015 olup 33 ülke ele incelenmiştir. Sonuç olarak bu ülkelerinin almış olduğu doğrudan yabancı sermaye akımlarında bir yakınsama tespit edilememiştir. Bu doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkelerin verdikleri destek/teşvik mekanizmalarından bağımsız olarak ülkelerin kurumsal yapılarından daha fazla etkilendiğini gösterebilir.

Anahtar Kelimeler: İkili yaklaşım, Yakınsama, Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Abstract

In this study, convergence of Foreign Direct Investment among the Emerging Market Economies is investigated. Pairwise approach, which is known as more efficient in the literature, is used instead of traditional σ convergence and β convergence. Data from 33 countries from 1990 to 2015 is analysed. As a result, convergence in flows of Foreign Direct Investment is not found. Proposed result may indicate that Foreign Direct Investment is affected by the organizational structure of the countries regardless of the mechanisms of countries' support.

Keywords: Pairwise approach, Convergence, Foreign Direct Investment

1. Giriş

Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) [Foreign Direct Investment-FDI] farklı yönlerde etkiler doğurabilen ve üzerine farklı anlamlar yüklenebilen bir ekonomik değişkendir. Bir kısım literatüre göre çok uluslu sermayenin ülkelere girerek kaynaklarını aşırı kullanmasını sağlayan yollardan birisidir (Kim ve Trumbore 2010¹, Onyewuchi vd 2013). Diğer yandan ekonomik anlamda DYY'dan olumlu beklentiler ise genelde iki kısımdır. Bunlardan bir kısmı DYY'nin büyüme üzerinde olumlu etkiler yarattığını vurgularken diğer bir kısmı ise açık olumlu etkiler için kanıt bulamadıklarını veya belirli koşullar altında olumlu etkiler doğurabildiğini vurgulamışlardır (Kottaridi ve Thomakos, 2007; Tanimoune ve Renard, 2005).

Bu iki uç görüş veri iken hakim ekonomi literatürü ve politik karar alıcıların büyük çoğunluğu DYY'a karşı olumlu bakış açısına sahiptir. Bunun nedeni açıktır çünkü DYY ülke dışında birikmiş tasarrufların ülkeye akmasını sağlamaktadır. Ekonomilerdeki sermaye/tasarruf kıtlığı dikkate alınınca, sadece sermaye/tasarruf perspektifinden bakıldığında maliyetsiz bir kaynak sağlayan harika bir araç olarak gözükmektedir. Ayrıca ülkeye yeni bilgi ve teknolojilerin aktarılması konusunda bir köprü görevi üstlenmektedir (Mottaleb ve Kalirajan 2010). Bu yönüyle bakıldığında pek çok ülke özellikle gelişmekte olanlar ülkelerine DYY çekmek için büyük bir yarış içerisine girmektedir. Bu ülkelerden bazıları diğerlerine göre daha erken zamanlarda DYY akımıyla karşılaşmışlardır. Diğerleri ise bu akımdan yararlanmaya çalışarak ekonomilerine taze kaynak enjekte etmeye çalışmaktadır.

DYY konusundaki tartışmaların bir kısmı yabancı yatırım akımlarını etkileyen faktörler üzerine odaklanmaktadır (Kök ve Ersoy, 2009). Bazıları DYY'ler ile ilgili karşılaştırmalı analizler üzerine odaklanırken (Hayali, 2012), bazıları da DYY'lerin verimlilik yapısıyla ilgili çalışmalara odaklanmaktadır (Tunca vd 2013, Çatık ve Karaçuka (2012). Buna rağmen en genel tanımlamaya başvurmak gerekirse, yabancı sermaye akımları doğal kaynakların bol olduğu veya daha kolay kaynak yaratılabilecek veya altyapının daha iyi olduğu ekonomilere yönelmektedir. Ayrıca DYY yapan firmaların nereye gideceği bir diğer açıdan firmanın amaç fonksiyonuna

---

¹ Bu çalışmada DYY'lerin olumlu ve olumsuz yönleri ile ilgili geniş bir tartışma yer almaktadır.

(kaynağa yakınlık amacı, pazara yakınlık amacı, etkin üretim amacı vb.) bağlıdır (Popovici ve Calin, 2014)².

Bu çalışmada ise DYY'nin ülkeler arasında bir yakınsama yaratıp yaratmadığı analiz edilmiştir. Bu konudaki çalışmalar yeni sayılabilir. Bildiğimiz kadarıyla Thomakos ve Kottaridi (2006) DYY yakınsaması konusunda ilk çalışma olup panel birim kök testleri kullanarak farklı ülke gruplarının farklı düzeyde yakınsamaya sahip olduklarını bulmuştur. Gu ve Russell (2010) ise DYY'nin verimlilik üzerindeki etkilerini analiz etmektedir. Sonuçlara göre DYY verimlilik üzerinde etki ederken, verimlilikteki gerilemeler emek verimliliği üzerinde iraksamaya neden olmaktadır.

Bütün bunlar çerçevesinde bu ülkelerin sahip oldukları DYY akımlarının zaman içerisinde birbirlerine yakınsayıp yakınsamadıkları ilginç bir soru olarak durmaktadır. Başka bir deyişle daha az DYY alan ülkeler zaman içerisinde diğerleriyle aradaki farkı kapatabilmekte ve yabancı sermaye birikimden daha fazla yararlanma imkanı bulabilmekte midir? Bu soruya verilecek cevaplar (bu çalışmanın da katkı yapmak istediği şekilde) DYY akımlarına çekme konusunda ülke politikalarının etkinlikleri yanında marjinal getirileriyle ilgili de çıkarımlar yapılmasına ve politik karar alıcıların daha etkin karar almalarına katkı sağlayabilir.

2. Veri Seti

Çalışmada Yükselen Piyasa Ekonomisi olarak adlandırılan 33 ülkenin 1990-2015 yılları için yıllık bazda kişi başına reel DYY verileri kullanılmıştır. Veriler Dünya Bankası web sitesinden elde edilmiştir. Tablo 1'de her bir ülke için 25 yıllık ortalama değerler yer almaktadır ve ülkeler alfabetik olarak sıralanmıştır. Birinci sütunda ülke isimleri, ikinci sütunda ülke kısaltmaları, üçüncü sütunda ortalama reel kişi başı DYY değerleri son sütunda ise bu her bir ülkeye ilişkin standart sapmalar yer almaktadır.

En yüksek standart sapma değerlerine sahip olan ülkelerin, en yüksek ortalama değerlere sahip olan Macaristan, Bulgaristan, Şili ve Malezya olduğu görülmektedir. Genel olarak yükselen piyasa ekonomilerinin tamamında görülen yüksek standart sapma değerleri söz konusu ülkelerin durağan bir yabancı sermaye yatırım akımına sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu durum gerek ulusal piyasalarda görülen

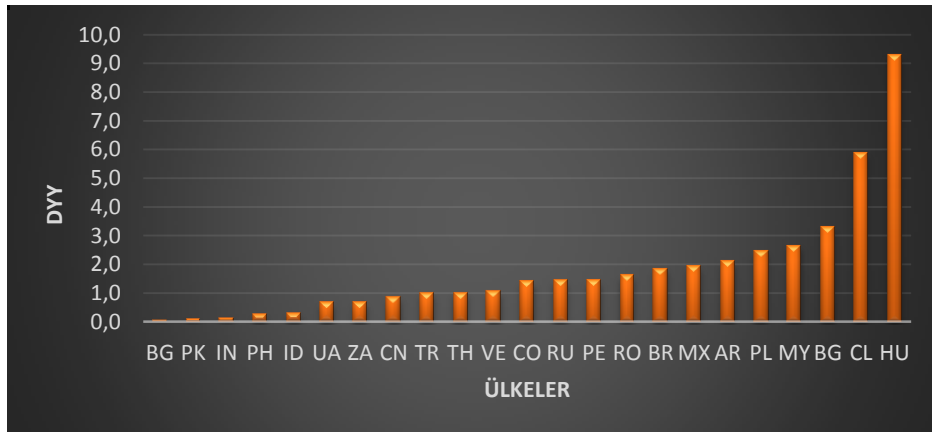
---

² DYY akımlarını zaman içerisinde ülkeler arasında yakınsama/iraksamanın nedenleri arasında ülkelerin DYY için vermiş oldukları teşvik destekler Ekte kısaca gözden geçirilmiştir.

ekonomik dalgalanmaların gerekse de global ölçekte yaşanan ekonomik krizlerin yol açtığı bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 1 Ülkelere Göre Ortalama Reel Kişi Başı DYY (1990-2005)

Ülke	Ülke Kısaltma	Ortalama	Standart Sapma
Arjantin	AR	2.098	1.540
Bangladeş	BG	0.046	0.054
Brezilya	BR	1.843	1.485
Bulgaristan	BG	3.260	4.649
Çin	CN	0.854	0.645
Endonezya	ID	0.284	0.330
Filipinler	PH	0.245	0.127
Güney Afrika	ZA	0.672	0.643
Hindistan	IN	0.117	0.116
Kolombiya	CO	1.406	1.044
Macaristan	HU	9.297	20.431
Malezya	MY	2.637	1.157
Meksika	MX	1.926	0.801
Pakistan	PK	0.098	0.093
Peru	PE	1.432	1.023
Polonya	PL	2.444	1.874
Romanya	RO	1.619	1.816
Rusya	RU	1.423	1.661
Şili	CL	5.869	4.118
Tayland	TH	0.998	0.544
Türkiye	TR	0.996	1.022
Ukrayna	UA	0.670	0.756
Venezuela	VE	1.056	0.895

Şekil 1 Ülkelere Göre Ortalama Reel Kişi Başı DYY (1990-2005)

Grafik 1’de ise aynı değerler yer almakla birlikte ortalama değerlere göre bir sıralama yapılmıştır. Grafikte ilk sırada ortalama reel kişi başına DYY değeri en düşük olan

Bangladeş en son sırada ise ilgili değerin en yüksek olduğu Macaristan yer almaktadır. En düşük değere sahip ülke ile en yüksek değere sahip olan ülke arasında yaklaşık olarak 200 kat fark bulunmaktadır.

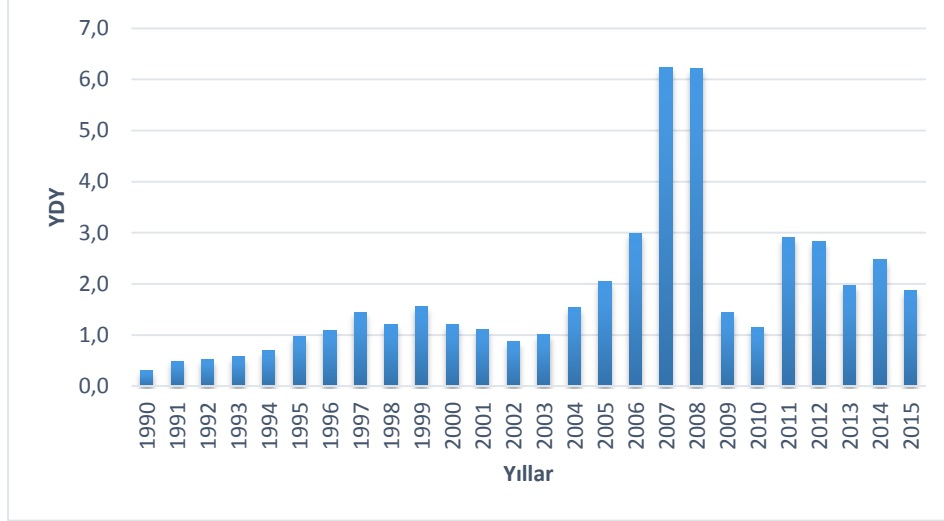
Tablo 2’de ise 33 ülkenin her bir yıl için ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Tablo ve grafikten de görüldüğü gibi 1997-1999 yılına kadar yükselen DYY’ler 2002’de dip yaptıktan sonra 2007 ve 2008’de 2002 yılındaki değerin yaklaşık olarak 7 katına ulaşmış ve sonra 2009 ve 2010’da hızla azalmıştır. 2011 ve 2012 yıllarındaki yükselmeden sonra kademeli olarak azalma eğilimini devam ettirmiştir.

Tablo 2 Yıllara göre Ortalama Reel Kişi Başı DYY Değerleri

Yıllar	Ortalama	Standart Sapma
1990	0.298	0.457
1991	0.488	0.786
1992	0.523	0.922
1993	0.570	0.940
1994	0.694	0.860
1995	0.963	1.424
1996	1.094	1.319
1997	1.436	1.522
1998	1.214	1.256
1999	1.554	2.230
2000	1.212	1.319
2001	1.102	1.279
2002	0.870	1.008
2003	1.011	1.223
2004	1.544	1.711
2005	2.045	2.154
2006	2.991	4.472
2007	6.226	15.111
2008	6.216	15.601
2009	1.445	2.095
2010	1.137	5.233
2011	2.900	3.244
2012	2.831	3.524
2013	1.964	2.515
2014	2.474	3.196
2015	1.873	2.136

Tablo 2’de görülen yıllık ortalama değerler, incelenen dönemde yabancı sermaye yatırım akımlarında büyük dalgalanmalar olmasına rağmen ılımlı bir artış trendinin olduğunu da ortaya koymaktadır. Standart sapma değerlerindeki dalgalanma ise

yükselen piyasa ekonomilerinin yabancı yatırım akımlarını çekme başarılarındaki büyük farklılığı ortaya koymakta ayrıca yıldan yıla küresel ekonomik olaylardaki gelişimi ve bunun yükselen piyasa ekonomilerine yansıma derecelerini de göstermektedir.

Şekil 2 Yıllara Göre Ortalama Reel Kişi Başı DYD Değerleri

3. Yöntem

Ekonomik farklılıkların ortadan kaldırılmasına yönelik çabalar araştırmacıları bu farkların analizine yönlendirmiştir. Bu amaçla geliştirilen yakınsama analizi azalan verimler nedeniyle fakir olan ülkelerin zengin olan ülkelere daha hızlı büyüyerek yakalayacağını söylemektedir. β -yakınsaması olarak adlandırılan bu yaklaşım literatürde sıklıkla kullanılmaktadır. Yine yakınsamayı ölçmeye çalışan yöntemlerden σ yakınsaması kişi başına gelirdeki farklılıkların zaman içinde azalmasını öngörür. Ancak bu yaklaşımlarda özellikle β -yakınsaması eleştirilmiştir. İlk olarak Baumol(1986)'ün çalışmasında kullandığı veri setinin modelde sapmalı sonuçlar yarattığı konusunda eleştirilmiştir. β -yakınsaması ile ilgili elde edilen sonuçlarda bu eleştiri uzun dönemli trendin tüm ekonomiler için geçerli olduğuna yöneliktir. Quah(1993, 1996), β -yakınsamasının sadece ülkeler arasındaki ortalama büyümeyi verdiğini, tüm dağılım bilgisini içermediğini söyleyerek eleştirmiştir. Bu durumda elde edilen sonuçlar tüm veri seti için bilgi vermeyecektir. (Galton Yanılsaması). Diğer bir eleştiri ise Bernard ve Durlauf (1996) tarafından yapılan homojenlik varsayımıdır. Homojenlik varsayımı nedeniyle tüm ülkeler aynı yakınsama oranına sahip olmaktadır. Bu eksiklikleri gidermek amacıyla çalışmada Pesaran (2007)'in

kullandığı ikili (pairwise) yakınsama yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu çalışmanın en önemli avantajı bu yöntemle elde edilen yakınsama sonuçlarının yakınsama kulüplerinin oluşumuna olanak sağlamasıdır. Pesaran(2007) yaklaşımında her bir serinin tüm olası serilerle farkını alarak birim kök testine tabi tutar. İkili yaklaşımda iki ülkenin (bölgenin) yakınsama koşulu ilgili değişkenin farkının ortalama durağan sürece sahip olmasıdır. Bu açıdan diğer zaman serisi yöntemlerinden en önemli avantajı fark için belirli bir ülkeden çıkarılmamasıdır. Böylece sapmalı sonuçların elde edilmesi ortadan kalkar.

İkili yaklaşım yönteminde yakınsama için (1) no'lu denklemden görüldüğü gibi $i = 1, 2, \dots, N - 1$ ve $j = i + 1, \dots, N$ için ülkelerin DYY'leri arasındaki fark $N(N - 1)/2$ için durağan olmalıdır.

$$d_t^{i,j} = x_t^i - x_t^j, \quad (1)$$

(2) no'lu ifade de yabancı yatırım farkı eğer ki $\pi \geq 0$ ise yakınsar

$$\lim_{k \rightarrow \infty} E(y_{i,t+T} - y_{j,t+T} | l_t) = \alpha \quad (2)$$

$$\Delta d_t^{i,j} = c^{i,j} + \beta^{i,j} d_{t-1}^{i,j} + \sum_{r=1}^{p^{i,j}} \theta^{i,j,r} \Delta d_{t-r}^{i,j} + v_t^{i,j} \quad (3)$$

Çalışmamızda Pesaran (2007) ve Pesaran vd (2006 ve 2009) çalışmaları izlenerek birim kök testi olarak Genelleştirilmiş Birim kök (ADF) testi kullanılmıştır Denklem (3)'de eğer $H_0 = \beta_{ij} = 0$ durumunda boş hipotez reddedilemezse seri ıraksar. $H_1 = \beta_{ij} \leq 0$ ise seri birim kök içermez ve yakınsar. Daha sonra durağan sürecin oranının 1 değerini alması yakınsamanın olduğunu, 0 ise ıraksamanın olduğunu gösterir. 0 ve 1 aralığında ise yabancı yatırım çiftlerinin farkının yakınsama yüzdesini vermektedir.

4. Analiz Sonuçları

Yükselen Piyasa Ekonomilerine yönelen doğrudan yabancı yatırım akımlarında bir yakınsamanın olup olmadığının araştırılması için ADF birim kök testi kullanılmış ve bu test sırasıyla 4 gecikme uzunluğuna kadar ve Akaike Bilgi Kriterinin gösterdiği gecikme uzunluğu kullanılarak ayrı ayrı yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'de

gösterilmektedir. Bu tahmin sonuçlarına göre en yüksek yakınsama derecesi, Akaike Bilgi kriterine göre olan gecikme uzunluğunun kullanıldığı ve %10 anlamlılık düzeyinde elde edilmiştir. Ancak bu sonuç diğerlerinde olduğu gibi doğrudan yabancı yatırımlar arasında zayıf bir yakınsamayı vermektedir.

Tablo 3 Analiz sonuçları

anlamlılık \ gecikme	anlamlılık		
	0.01	0.05	0.1
p(1)	0.016	0.134	0.213
p(2)	0.000	0.012	0.016
p(3)	0.000	0.000	0.020
p(4)	0.024	0.043	0.071
p(AIC)	0.055	0.166	0.328

Bununla birlikte 2 gecikme uzunluğu ve %1 anlamlılık seviyesinde, 3 gecikme uzunluğu ve %1 ve %5 anlamlılık düzeylerinde yakınsama bulunamamıştır. Bir başka deyişle yabancı sermaye yatırım akımlarında bir ıraksama mevcuttur. Elde edilen tahmin sonuçlarına bir bütün olarak bakıldığında yükselen piyasa ekonomilerine yönelik doğrudan yabancı yatırım akımlarında bir yakınsamanın görülmediği net bir şekilde söylenebilir.

5. Sonuç

Elde edilen sonuçlar oldukça ilgi çekicidir. Ülkelerin almış oldukları doğrudan yabancı sermaye akımlarının yakınsayabileceğini varsaymak için pek çok neden olabilir. Örneğin yabancı sermayenin herhangi bir ülkeye yatırımını arttırdıkça marjinal getirisinin azalabileceği ve daha yüksek getiri elde edebileceği ülkelere akabileceği, ülkelerin yabancı sermaye akımları konusunda vermiş oldukları destek ve teşviklerin varlığı nedeniyle bütün ülkelerin bu tür akımları çekebileceği veya yeni kaynak/pazar fırsatlarının yabancı sermaye akımlarında yakınsama yaratacağı düşünülebilir. Ancak beklentinin aksine doğrudan yabancı sermaye akımlarının Yükselen Piyasa Ekonomileri arasında bir yakınsamaya sahip olmadığı belirlenmiştir. Bunun nedenleri arasında bu tür yatırımların destek/teşvik mekanizmalarından daha çok kurumsal yapının önemli olduğunu düşündürmektedir.

Örneğin Filipinler üzerine yapılan araştırmalar doğrudan yabancı sermaye akımlarının destek/teşviklerden daha fazla kurumsal yapının gücünden daha fazla etkilendiğini

göstermiştir (<http://www.manilatimes.net/fiscal-incentives-have-little-impact-on-fdi/263554/9/>). Tayland'da ise teşviklerdeki artışlara rağmen 2015 yılında doğrudan yabancı sermaye akımları % 78 oranında azalmıştır (<http://asia.nikkei.com/Politics-Economy/Economy/Foreign-investment-down-78-despite-incentives>) Bütün bu yapı Feldstein-Horioka (Feldstein ve Horioka, 1980) bilmecesi ile Acemoğlu ve Robinson (2010) savunduğu kurumsal yapının gücü ile ekonomik değişkenlerdeki iyileşme arasındaki pozitif bağlantı olduğunu düşüncesini doğrulamaktadır.

Bundan sonraki çalışmalar için bu yöntem ve geleneksel yöntemlerle farklı gruplar oluşturup farklı gruplar arasındaki yakınsamanın varlığını test etmek literatüre katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

Acemoglu, D. and Robinson, J. (2010), The Role of Institutions in Growth and Development. *Review of Economics and Institutions*, 1 (2), 1-33.

Bernard, A.D., Durlauf, S.N. (1996), Interpreting tests of the Convergence Hypothesis. *Journal of Econometrics*, 71, 161–173.

Baumol, W. (1986), Productivity Growth, Convergence, and Welfare, *American Economic Review*, 76 (5), 1072-85

Çatık, N. and Karaçuka, M (2012), A spatial approach To Measure Productivity Spillovers of Foreign Affiliated Firms in Turkish Manufacturing Industries, *The Journal of Developing Areas*, 46 (2), 65-83

Feldstein, M. and Horioka, C. (1980), Domestic Saving and International Capital Flows, *Economic Journal*, 90 (358), 314–329

Gu, W. and Russell, R. R. (2010), Foreign Direct Investment and Convergence: A Nonparametric Production Frontier Approach, http://economics.ucr.edu/seminars_colloquia/2010/economic_theory/Gu%20paper%20for%203%208%2010%20seminar.pdf

Kim, D.-H. and Trumbore, P. F (2010), Transnational Mergers and Acquisitions: The Impact of FDI on Human Rights, 1981–2006, *Journal of Peace Research* 47 (6), 723–734.

Kottaridi, C. and Thomakos, D. D. (2007), Global FDI Convergence Patterns? Evidence from International Comparisons, *Journal of Economic Integration*, Center for Economic Integration, Sejong University, 22, 1-25.

Kök, R. and Ersoy, B. A. (2009), Analyses of FDI Determinants in Developing Countries, *International Journal of Social Economics*, 36 (1/2), 105 – 123

Mottaleb, K. A. and Kalirajan, K. (2010), Determinants of Foreign Direct Investment in Developing Countries: A Comparative Analysis, ASARC Working Paper 2010/13.

Onyewuchi, O. G and Obumneke, E (2013), Multinational Corporations and the Nigerian Economy, *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 3 (4), 359-369

Quah, D.(1993), Galton's Fallacy and Tests of the Convergence Hypothesis, Scandinavian Journal of Economics, 95 (4),427-43

Quah, D. (1996), Empirics for Economic Growth and Convergence.European Economic Review, 40 (6), 1353-1375.

Pesaran, M.H. (2007), A Pair-wise Approach to Testing for Output and Growth Convergence, Journal of Econometrics 138, 312–355.

Pesaran, M.H., Smith, R.P., Yamagata. T. and Hvozdik, L. (2006), Pairwise Tests of Purchasing Power Parity Using Aggregate and Disaggregate Price Measures, Cambridge Working Papers in Economics, 0634, Faculty of Economics, University of Cambridge.

Pesaran, M.H., Smith, R.P., Yamagata. T. and Hvozdik, L. (2009), Pairwise Tests of Purchasing Power Parity, Econometric Reviews, 28 (6), 495-521.

Popovici, O. C. and Călin, A. C, (2014), FDI Theories. A Location-Based Approach, The Romanian Economic Journal, 17 (53), 3-24

Sarialioğlu Hayali, A. (2012), A Comparative Analysis of FDI in Terms of “Quantity” and “Quality”: Turkish Case, Ege Akademik Bakış, 3(12), 285-300

Tanimoune, N. A. and Renard. M. F. (2005), FDI Convergence and Spatial Dependence between Chinese Provinces, 5th International Conference on The Chinese Economy, 20-21 October 2005

Thomakos, D. D. and Kottaridi, C. (2006), Global FDI Convergence Patterns? Evidence from International Comparisons, Journal of Economic Integration, 22 (1), 1-25

Tunca, H., M. Karaçuka ve A. N. Çatık (2013), A Meta-Frontier Approach to Measure Productivity Differences of Domestic and Foreign Affiliated Firms, Journal of Business Economics and Management, 14(4), 651–663

Ek

Ülkelerin DYY'a vermiş olduğu destekler

Endonezya: Endonezya DYY akımlarını ülkeye çekmek için belirlenmiş sektörlerde vergi teşvikleri uygulamaktadır (Investment Law of 2007). Ayrıca bölgesel teşvikler de uygulamaktadır. Diğer yandan Endonezya son yıllarda firmaların sabit varlıklarını yeniden değerlendirmelerine imkan tanıyan ve çifte vergilemeyi önleyen kanunları da uygulamaya koymuştur (<http://www.indonesia-investments.com/news/todays-headlines/stimulus-measures-indonesia-tax-incentive-revaluation-fixed-assets/item6077>) Bazı iş kategorilerini de negatif listeye alındığı için desteklenecek sektörleri daha açık bir şekilde belirlenebilmektedir (<http://www.whitecase.com/publications/alert/indonesias-new-2016-negative-list>)

Arjantin: Arjantin özellikle yatay, sektör ve bölge bazlı teşvikler uygulamaktadır (<http://www.inversiones.gov.ar/en/are-there-any-promotional-and-or-incentive-programs-place-encourage-investment>). Sektöre özel teşvikler otomotiv, yazılım, biyoteknoloji, biyodizel, motosiklet, madencilik, ormancılık, hidrokarbon, kamu altyapısı, yenilebilir enerji, görsel işitsel cihazlar (<http://www.inversiones.gov.ar/en/sector-specific-incentives>) alanlarında uygulamaya konulmuştur.

Bangladeş: DYY yatırımları için çeşitli özerklik uygulamaları sunmaktadır. Bunlar arasında çeşitli sürelerde vergi muafiyeti, sermaye mallarının gümrük vergisiz ithalatı, yabancı müteşebbislerin % 100'lük sahipliği, yurt dışına % 100 kar transferi, çoklu giriş vizesi, çalışma izni, kalıcı oturma izni, belirli miktarın üzerinde olanlar için vatandaşlık, özel ihracat alanı imkanları sunmaktadır. Bazı sektörler için özel teşvikler de bulunmaktadır (https://www.researchgate.net/publication/280447441_Foreign_Direct_Investment_FDI_in_Bangladesh_Trends_Challenges_and_Recommendations), (<http://news.apparelresources.com/trade-news/bangladesh-govt-increases-cash-incentive-for-textile-leather-goods-exports-to-eurozone/>) ve (https://www.jetro.go.jp/ext_images/world/asia/bd/seminar_reports/20160413/k1.pdf)

Brazilya: Brezilya DYY için çeşitli teşvikler uygulamaktadır. Bunlar arasında vergi muafiyetleri, düşük maliyetli finansman olanakları,

Sağlık, medya, telekomünikasyon havacılık, kırsal alanlar ve hava taşımacılığı konusunda kısıtlamalar mevcuttur. (<http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2016/wha/254511.htm>)

Bulgaristan: Bulgaristan da yüksek işsizliğin olduğu sektörlere ve yapılan DYY için vergi muafiyetleri yanında belirli miktarın üzerindeki yatırımlar için yapılacak ithalatta katma değer vergisi muafiyeti uygulamaktadır. Ayrıca AR-GE harcamaları avantajlı amortisman uygulaması yapılmaktadır. Kurumlar ve kişisel gelir vergisi için sabit oran uygulamaktadır (<http://china-trade-research.hktdc.com/business-news/article/One-Belt-One-Road/Bulgaria-Market-Profile/obor/en/1/1X000000/1X0A3IXL.htm>)

Şili: Şili de AR-GE ilişkili teşvikler 4 başlık altında toplanabilir. Birincisi Yüksek teknoloji DYY lar için küçük destekler, ikincisi AR-GE harcamaları için vergi indirimi, üçüncüsü çokuluslu şirketler, üniversiteler ve araştırma enstitülerinin Şilideki seçilmiş AR-GE merkezlerine yatırımlarına geniş çaplı destekler, dördüncüsü ise start-up lar için küçük çaplı destekler ve vize kolaylıklarını içermektedir. Bunlar dışında dezavantajlı yörelerde yapılan yatırımlar ve madencilik sektörüne yapılan yatırımlar için vergi kolaylıkları bulunmaktadır.

Kolombiya: Otel yatırımları (<http://www.investincolumbia.com.co/sectors/services/hotel-infrastructure-and-tourism.html>), petrol yatırımları için teşvikler sağlamaktadır (<http://colombiareports.com/colombia-promises-oil-investment-incentives-as-wells-run-dry/>)

Macaristan: Macaristan kurumları yabancı yatırımcılara profesyonel danışmanlık vermektedir. Özellikle yatırım için bölge belirlenmesi, devlet desteği konularında bilgilendirme ve kamu kurumlarında ortaya çıkacak problemlerin çözümü için destek sağlamaktadır. Nakit destekler, vergi kolaylıkları, ücretsiz veya düşük fiyatlı arazi temini gibi uygulamalar yapılmaktadır (file:///C:/Users/Pau/Downloads/hipa_invest_in_hungary.pdf ve <http://www.ft.com/cms/s/2/e0c44550-0ad2-11e6-b0f1-61f222853ff3.html#axzz4JT4lkuX>)

Malezya: Malezya özellikle yüksek teknolojili üretim yapan öncü firmalara teşvikler uygulamaktadır. Bu teşvikler sadece yeni yatırımlara değil genişletme yatırımları için de uygulanmaktadır. Ayrıca gıda üreticisi ve tur operatörü firmaları için de özel teşvikler uygulamaktadır (<http://www.asiabriefing.com/news/2016/03/malaysia-2016-challenges-bright-spots-foreign-investment/>)

Meksika: Belirli bölgeler için yapılan yatırımlarda indirimli bina desteği, ticaret kolaylıkları, vergi indirimi ve çalışanlar için eğitim programları desteği vermektedir.

Ayrıca serbest bölgeler için de özel teşvik ve destekler uygulanmaktadır (<https://en.portal.santandertrade.com/establish-overseas/mexico/foreign-investment> ve <http://www.forbes.com/sites/themexicoinstitute/2016/07/05/mexicos-special-economic-zones-white-elephants/#37dc6db01d76>)

Pakistan: IT sektörüne yapılan DYY için vergi ertelemeleri ve vergi muafiyetleri uygulamaktadır (<https://propakistani.pk/2016/05/13/it-sector-to-get-major-incentives-in-2016-17-budget/>). Ayrıca uygun emek temini, düşük oranlı kurumlar vergisi ve gelir vergisi (<http://www.sbbu.edu.pk/actaislamica/Vol%202003%20Issue%2002/Foreign%20Direct%20Investment%20in%20Pakistan%20An%20Islamic,.pdf>)

Peru: Veri teşvikleri ve kolaylıkları uygulanmaktadır

Filipinler: Veri teşvikleri ve kolaylıkları uygulanmaktadır (<http://www.manilatimes.net/fiscal-incentives-have-little-impact-on-fdi/263554/9>)

Polonya: Özel Ekonomik Alanlar için uygulanan çeşitli devlet destekleri verilmektedir. Özel bölgeler dışında indirimli arazi tahsisi ve vergi teşvikleri uygulanmaktadır. Bütün bunlar dışında AB'nin yapısal fonlarından da yararlanma imkanı vardır (<https://www.activpayroll.com/global-insights/poland>).

Romanya: Romanya çeşitli serbest ticaret bölgelerinde yatırımcılar gümrük ve vergi teşvikleri mevcuttur. Ayrıca Romanya, AB bölgesel gelişme politikaları çerçevesinde serbest ticaret bölgeleri için devlet destekleri de sunmaktadır. Büyük şirketler bazı spesifik şehirlerde KOBİ'ler ise bütün ülkede kabul edilebilen maliyetlerin yüzde elliye yakını geriye alabilmektedir. Yenilenebilir enerji de desteklenen alanlardan birisidir (<http://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2016/eur/254407.htm>)

Rusya: Rusya serbest bölgeler için ciddi yönetim ve vergi destekleri uygulamasına rağmen beklenen başarıyı gösterememiştir. Bu destekler arasında kurumlar ve gelir vergisi indirimleri (bazıları % 0 olmak üzere), sıfır vergili AR-GE personeli çalıştırma olanağı yer almaktadır (<https://www.economic-policy-forum.org/wp-content/uploads/2016/02/Regional-Dimensions-of-FDI-in-Russia.pdf>). Yabancı yatırımcılar için gümrük vergisi teşvikleri ve bölgesel vergi indirimleri de bulunmaktadır

(<http://www.mondaq.com/russianfederation/x/432716/international+trade+investment/Investments+in+the+Russian+Federation+guaranties+incentives+and+restrictions>).

Güney Afrika: Vergi teşvikleri, nakit destekler, serbest bölgeler için indirimli vergiler ve eğitim destekleri sunmaktadır (<https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/africa-incentive-survey-2016.pdf>).

Tayland: Vergi teşvikleri ve diğer teşvikler mevcuttur. Bu tür teşvikler özellikle endüstrinin yoğunlaşılmasının istendiği bölgelerde daha da etkin olarak uygulanmaktadır (<http://www.oxfordbusinessgroup.com/news/thailand-takes-steps-boost-fdi>).

Ukrayna: Özel yatırım teşvikleri mevcuttur. Özellikle yenilebilir enerji, bilişim sektörü, tarım ve geniş çaplı yatırımlar konusunda destekler verilmektedir (http://www.wolftheiss.com/fileadmin/content/6_news/Guides/2015/WolfTheiss_Tax_Handbook_Ukraine_2015.pdf).